Transformació
Econòmica
de les terres de Lleida, Pirineu i Aran

Oficina Tècnica de la Transformació

Butlletí informatiu

1/ 2021

NEXT GENERATION EU I REHABILITACIÓ SOSTENIBLE D'EDIFICIS I EQUIPAMENTS PÚBLICS

► *L'encaix entre el Projecte Estratègic per a la Transformació i el fons Next Generation EU*

Com de ben segur sabeu, la resposta europea a la crisi socioeconòmica derivada de la Covid-19 implica la posada en funcionament d'un ambiciós Fons de Recuperació i Resiliència, dotat d'un pressupost de 750.000 milions d'euros, dels quals es preveu que 140.000 siguin assignats a l'Estat espanyol. Aquest fons es coneix com a **NEXT GENERATION EU**.

Aquests recursos, orientats a la fase de reconstrucció socioeconòmica post Covid-19, se sumaran al Marc Financer Pluriennal que cada set anys fixa la UE, en el qual s'inscriuen, entre d'altres, els diferents fons de cohesió (**FEDER, FEADER, FSE**), donant lloc a la mobilització pressupostària més important en la història de la UE (figura 1).

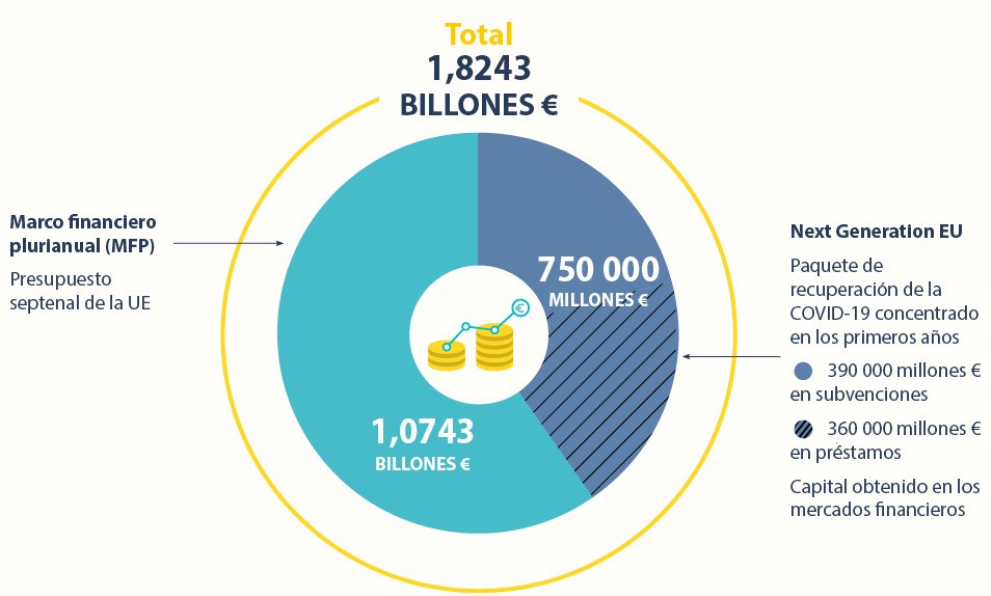

Figura 1. Despesa total de la UE per al període 2021-2027.

En qualsevol cas, ja sigui a través del NEXT GENERATION EU o mitjançant els instruments i programes habituals de la UE, el propers anys es preveu una forta injecció de fons públics per transformar les economies europees i dotar-les de la resiliència necessària per sortir reforçats de l'actual crisi i afrontar, en millors condicions, reptes tan importants com la transició ecològica o la transició digital.

Aquesta transformació, que passa en bona part per posar en valor recursos existents en els territoris rurals per a la producció no només d'aliments, sinó també d'altres tipus de béns, serveis i energia, és una oportunitat per desenvolupar respostes efectives a problemes estructurals d'aquests territoris, sempre que sigui liderada per les pròpies comunitats rurals.

La necessitat d'impulsar canvis profunds en els models de producció i consum a escala global ja existia abans de la pandèmia, i també l'oportunitat que representa aquest canvi de paradigma per frenar el despoblament i revigoritzar les economies rurals, sempre que, insistim, siguin els actors locals els qui puguin capturar el valor econòmic, social i ambiental d'aquests canvis.

Des d'aquesta perspectiva, i amb la voluntat de dotar la demarcació de Lleida dels mecanismes i instruments necessaris per liderar aquesta transformació des de l'àmbit local, la Diputació de Lleida va impulsar el 2019 el **Projecte Estratègic per a la Transformació Econòmica de les Terres de Lleida, Pirineu i Aran (2020-2027).**

El Projecte busca la complicitat no tan sols de les administracions locals sinó també dels actors econòmics, socials i de l'àmbit del coneixement, sense els quals és impossible impulsar aquesta transformació. El treball realitzat ha permès teixir aliances i assolir els necessaris consensos entre les principals institucions del territori per tal de construir de manera col·laborativa una **visió de futur compartida** de la demarcació i per treballar plegats per assolir-la. No és un repte fàcil ni a curt termini, però cal abordar-lo, perquè sense l'acció conjunta perdem força i capacitat per fer efectiva aquesta visió de futur, i també per capitalitzar part dels recursos públics disponibles en els propers anys per fer-la efectiva.

Els consensos assolits pel que fa a la definició de la visió de futur han permès identificar quins han de ser els **àmbits prioritaris de desenvolupament** que hem d'impulsar de manera col·laborativa per tal de fer-la efectiva. Tant la visió de futur com aquests àmbits prioritaris, i també els objectius estratègics i prioritats transversals que ens han de permetre mesurar si avancem en la direcció desitjada, es poden consultar a la pàgina web del Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida (http://promocioeconomica.cat/wp-content/uploads/2021/02/Document-enviat-a-G6-final_tb-v1.pdf) i també us els vam fer arribar per correu electrònic el passat 9 de febrer.

Com no podia d'una altra manera, aquests àmbits seleccionats a nivell territorial coincideixen en gran part amb les línies prioritàries que s'impulsen des de la UE, atès que ambdues iniciatives cerquen els mateixos objectius finals de transformació econòmica, una com a resposta al principal repte local previ a la pandèmia, el despoblament, i l'altra com a resposta europea al repte global de la reconstrucció socioeconòmica post Covid-19.

Capitalitzar el valor d'aquesta alineació dependrà en gran de la capacitat d'identificar projectes i actuacions necessaris per desenvolupar cadascun dels àmbits prioritzats des del territori i, posteriorment, d'optimitzar les diferents línies de finançament que es preveuen disponibles per fer-los efectius, justificant precisament la potencial contribució dels projectes locals als objectius globals.

De la mateixa manera que, a nivell de territorial, hem hagut d'identificar àmbits prioritaris a impulsar per fer efectiva una visió de futur compartida en la qual la demarcació de Lleida aconsegueix revertir el despoblament, en l'àmbit de la UE s'ha exigit a cada Estat membre que defineixi els seus àmbits prioritaris per fer efectius el canvis que es volen finançar amb l'instrument NEXT GENERATION EU i que han d'impulsar una reconstrucció socioeconòmica post Covid-19 verda, digital, justa i inclusiva.

En aquest sentit, el passat 7 d'octubre, el Govern espanyol va presentar la primera proposta del **Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR)**,[1] que s'estructura al voltant de quatre eixos estratègics: la transició ecològica, la transformació digital, la igualtat de gènere i la cohesió social i territorial. S'espera que l'Estat espanyol presenti la versió definitiva d'aquest Pla a Brussel·les el proper mes d'abril, pel tal que sigui aprovat per la UE, i pugui donar lloc a iniciar la mobilització prevista d'inversions, que es preveu que sigui de gran intensitat durant el període 2021-2023.

La proposta actual del PRTR contempla **10 polítiques palanca i 30 components**, a través dels quals s'estructuraran tot el seguit d'inversions, transformacions i reformes estructurals a fer efectives en els propers anys mitjançant el NEXT GENERATION EU.

► *Eficiència energètica i generació de renovables per a administracions locals*

La primera d'aquestes polítiques és l'**Agenda urbana i rural, lluita contra el despoblament i desenvolupament de l'agricultura.**

En el marc d'aquesta política, es preveuen importants inversions per a la rehabilitació d'edificis i equipaments públics, a través d'un **Pla de rehabilitació i regeneració urbana**, que preveu la rehabilitació sostenible del parc públic d'edificis.

En paral·lel, el Projecte Estratègic per a la Transformació Econòmica de les Terres de Lleida, Pirineu i Aran (2020-2027) té identificada **l'Eficiència energètica i la generació de renovables** com un dels àmbits prioritaris de desenvolupament. Dins d'aquest àmbit es contempla la importància del rol exemplificador de les administracions locals a l'hora de promoure inversions d'aquest tipus en els seus edificis i equipaments, com a element incentivador per

[1] https://www.lamoncloa.gob.es/presidente/actividades/Documents/2020/07102020_PlanRecuperacion.pdf

tal que la ciutadania i les empreses apostin per l'eficiència energètica com a vector d'estalvi, competitivitat i contribució a la neutralitat climàtica del territori.

Per tant, donada aquesta alineació, considerem necessari accelerar la identificació de projectes i actuacions que des de l'àmbit local puguin contribuir a desenvolupar l'àmbit prioritari previst en el Projecte territorial beneficiant-se, en la mesura que sigui possible, dels recursos previstos per a la mateixa finalitat en full de ruta de l'Estat espanyol per a l'aplicació dels fons europeus. Aquest tipus d'inversions no seran només cofinançades pel NEXT GENERATION EU, sinó que també estaran incloses en el proper FEDER 2021-2027. Tot i això, les que vulguin incorporar-se al fons de recuperació, sembla que hauran d'estar finalitzades l'any 2026.

Tot i la poca informació disponible a dia d'avui, sembla que una part molt substancial del cofinançament europeu anirà destinat a promoure la rehabilitació sostenible del parc públic institucional, amb una visió integral i per a tot tipus d'edificis d'ús públic, però amb un objectiu principal: **assolir estalvis energètics superiors al 30%.** Es prioritzarà l'assoliment d'aquest objectiu amb intervencions per a la reducció de la demanda energètica de l'edifici; és a dir, per millorar-ne l'aïllament i l'estanqueïtat, juntament amb la incorporació d'instal·lacions eficients que utilitzin fonts d'energia renovables per cobrir la demanda que no es pugui reduir.

També s'impulsaran les **instal·lacions solars fotovoltaiques en cobertes** i la **renovació de l'enllumenat públic amb criteris d'eficiència**.

Aquests tipus d'actuacions, de reducció de demanda energètica i d'incorporació de renovables per a autoconsum en edificis públics, habitatges i empreses, són el pas inicial en un procés de transició energètica d'un territori, ja que contribueixen a generar la consciència col·lectiva i l'empoderament ciutadà necessari per a la posterior promoció d'inversions locals compartides en la generació distribuïda d'energies renovables, conegudes com a **"comunitats energètiques locals"**. D'aquí la importància del paper exemplificador de les administracions locals.

Fet aquest incís, que considerem important, una altra informació que sembla confirmar-se és que aquests tipus d'ajuts es canalitzaran de forma diferent per al cas d'ajuntaments de menys de 5.000 habitants, donat que es preveu un pla específic per a la transició energètica de "l'Espanya buida", que impulsarà aquesta transició com a palanca de regeneració d'ocupació i atracció d'activitat econòmica cap a aquests territoris. Aquest pla és d'especial importància per a la demarcació de Lleida, en la qual el 94% dels municipis tenen menys de 5.000 habitants.

Actualment, i a través dels dos Ministeris que gestionaran de forma col·laborativa la part específica del NEXT GENERATION EU en aquest àmbit (Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana i Ministeri per a la Transició Ecològica i el

Repte Demogràfic), s'han publicat diverses Manifestacions d'Interès, que pretenen recollir informació amb l'objectiu d'acabar de definir els programes i les futures convocatòries i de mesurar-ne l'eficàcia. Aquestes manifestacions d'interès no tenen caràcter vinculant ni condicionen, a favor o en contra, l'eventual participació a la convocatòria que finalment es publiqui, però sí que permeten intuir quines seran les característiques de les inversions a cofinançar. A més, les convocatòries amb objectius similars de períodes anteriors també són una bona font de referència per analitzar quins poden ser els requisits per accedir a aquests ajuts.

En aquest sentit, en les darreres convocatòries del PO FEDER ESP (2014-2020) per a les administracions locals,[2] la **Certificació oficial d'eficiència energètica d'edificis**[3] fou el document tècnic necessari per sol·licitar bona part de les ajudes disponibles vinculades a la millora de l'eficiència energètica en edificis públics. En el cas d'edificis existents, aquest document incorpora **recomanacions i millores per obtenir un comportament energètic més eficient i reduir la despesa energètica**. Aquestes recomanacions, tècnicament detallades i econòmicament valorades, eren la base necessària i suficient per tramitar l'ajut, no essent necessària la presentació de cap projecte executiu, sempre que aquestes recomanacions permetessin assolir uns llindars mínims de millora en el nivell d'emissions de CO_2 i/o en el nivell de demanda energètica de l'edifici.

Bona part dels equipaments i edificis municipals no disposen d'aquest document tècnic, que molts cops es confon amb el PAES.[4] Tot i no ser un document obligatori per a bona part dels edificis i equipaments públics, sí que era indispensable per a la tramitació de l'ajut.

Tot sembla indicar que les noves convocatòries, vinculades al NEXT GENERATION EU o bé al proper FEDER 2021-2027, continuaran demanant aquest document i, si més no, resulta un document tècnic molt valuós per prioritzar inversions, ja que també aporta informació relativa als estalvis generats i facilita el càlcul del seu termini d'amortització, actuant a manera d'auditoria energètica, a banda de ser una acció contemplada en la majoria dels PAES. Per això, des del Patronat de Promoció Econòmica de la Diputació de Lleida, el passat 2020 es va encarregar a la Universitat de Lleida la redacció d'un **Protocol per emetre certificats energètics d'edificis**, amb l'objectiu que qualsevol administració local que el volgués tramitar pogués transmetre als tècnics designats els requisits mínims que havia de complir el document per permetre l'accés a determinades línies d'ajuts. Adjuntem aquest protocol a aquesta comunicació.

---

[2] https://www.idae.es/ayudas-y-financiacion/para-desarrollo-urbano-sostenible-proyectos-de-entidades-locales-que
[3] http://icaen.gencat.cat/ca/energia/usos_energia/edificis/certificacio/
[4] http://promocioeconomica.cat/nou-pacte-dels-alcaldes/

Finalment, en base a la informació existent, des de l'Oficina Tècnica de la Transformació fem una sèrie de **recomanacions** a les administracions locals interessades en aquest tipus d'inversions:

- Analitzar els consums energètics del seu parc públic d'equipaments i/o edificis i la seva antiguitat, amb l'objectiu de prioritzar potencials intervencions en edificis construïts abans de l'any 2007 i amb marges de millora considerables pel que fa a estalvis energètics.
- Sol·licitar la certificació energètica per als edificis prioritzats, en base al "Protocol per emetre certificats energètics d'edificis".
- Valorar la capacitat d'instal·lació de plaques solars fotovoltaiques en cobertes d'edificis i equipaments públics.

Esperem que la informació continguda en aquest butlletí informatiu sigui del vostre interès i posem a la vostra disposició el següent correu electrònic per fer-nos arribar qualsevol dubte relatiu al seu contingut:

oficinatecnica@transformacioeconomica.cat